

Некада давно, у држави "неразвијеног криминала", каква је била мирна и досадна самоуправна Југославија, постојала је институција "позајмљивања аутомобила". Тада су су несавесни тинејџери (а у духу комунистичког "сваком по потреби") позајмљивали аутомобил од запослених грађана, да би га користили током ноћног изласка а затим га пре свитања уредно враћали власнику, са све захвалницом поред волана и пуним резервоарем. Грађани су углавном живели своје монотоне животе тако што су с разлогом веровали у ред, правду и дугу руку закона. Станови нису закључавани, деца су ишла аутостопом на море, а школе биле намењене само ђацима.

Грађани тада нису само очекивали од полиције да она уради све, него су веровали да су и они део државе, па су и помагали кад су могли. Тако је само овде могло да се деси да, након атентата на турског амбасадора 1983, грађани сами, ненаоружани појуре збуњене атентаторе по Ташмајдану и помогну у њиховом хватању, при чему је настрадао један а рањено двоје савесних и храбрих београђана.

Наравно, није ово жалопојка за прошлим временима. Јасно је да је тако било у једном тренутку историје и да то тешко може да се понови, као што је јасно и шта је довело до овакве ситуације. Али, оно што забрињава је да ово што се сада дешава прети да измакне контроли, уколико она уопште постоји. Није проблем у томе што на улицама постоји толико бахатих лица са неких будућих читуља. Тога ваљда има свугде у свету у оваквим временима. Проблем је што је слаб одговор државе на њихова недела.

Пре неколико дана погинуо је храбри полицајац Владимир Грандић у покушају да заустави криминалну банду у сред њихове разбојничке турнеје по Србији. Јуче је неколико неидентификованих лица колима налетело на саобраћајца који је покушао да их заустави на београдском Плавом мосту. Слично је било прошле године на старом обреновачком путу када је колима тешко повређен полицајац Александар Оташевић. У Чачку је 25-огодишња жена полицајац, Ана Пантић, задобила тешке повреде док је у цивилној одећи на улици мирно шетала свог трогодишњег сина. На њу су налетели хулигани који су је претукли пред дететом. Пре неколико месеци, у Суботици је било више напада на полицајца који је на граничном прелазу Хоргош открио шверцере дроге. Пре само десетак дана, на новосадском Лиману, ножем је рањен инспектор новосадске

полиције, а мало пре тога другог инспектора у истом граду су напали четворица малолетника испред школе.

Полицајци на улици, не само што представљају државу, него су и прва линија одбране права и слобода грађана. Ако постоје они који толико верују да су изнад закона и државе да мисле да могу да нападају полицајце по свом нахођењу, како ли им је онда лако да нападну остале, обичне људе? И шта ће се десити са овом државом, грађанима и системом вредности уколико ти полицајци једног дана почну да стављају на вагу сваку своју акцију, па да размишљају да ли им се исплати да ризикују живот за малу плату, и да ли да зауставе криминалце или да окрену главу на другу страну? Правда за све.

У претходној години на подручју Новог Сада, од 159 поднетих кривичних пријава због напада на полицијске службенике, само 116 је процесуирано а за већину починилаца изречена је тек казна опомене. У Колубарском округу за протеклих годину и по дана, нападнуто је 54 полицајца, а у Полицијској управи у Ваљеву су навели да је у последњих десет година на подручју шест општина тог округа само једна особа осуђена на затворску казну због напада на полицајца. Републички јавни тужилац Слободан Радовановић је пре неколико дана назвао казнену политику у Србији "крајње неефикасном и неадекватном" и као разлоге за то навео пораст броја оптужених против којих није донета првостепена пресуда и велики број изречених казни (нарочито за оне најтеже злочине) које су испод законског минимума. Шта год то значило и како год то било могуће.

Неправедно би било олако оптужити судије. Шта они да очекују и како могу да адекватно одмере казну криминалцима који се не либе ни напада на наоружане представника државе, а камоли слабо чуване судије? Прошле године смртно је страдао председник Општинског суда у Књажевцу. Ове године настрадао је супруга судије за прекршаје, због изречене пресуде од хиљаду динара. На судије се физички насрће и у зградама суда. Тако је у Ваљеву младић незадовољан пресудом (због наношења лаких телесних повреда, сигурно неосновано), насрнуо џепним ножем на судију а, након што га је судска стража савладала, поручио му је „Срешћемо се на улици“.

Само због такве изјаве судији, у озбиљној држави трпео би озбиљне последице. Држава у којој неко са судијом може да буде на нивоу разговора типа "изађи напоље да ти нешто кажем", не може да представља слику сигурности. Разумљиво је да судија у Србији не може да живи, као на западу, у великој кући у елитном крају, окружен високим зидом и обезбеђењем. Судије ходају истим улицама као и криминалци, па вероватно

због тога они верују да могу да кажу "видимо се на улици". Али баш због тога, баш зато што судије живе у зградама и обичним кућама поред нас, зато би за таква дела требало изрицати најтеже казне, као пример, као показатељ да постоји озбиљна држава која брине о својим службеницима и закону. Правда за све.

Нови Закон о саобраћају, уколико се буде примењивао, је прави пример за бригу државе. У Србији никад није било више возила и вероватно никад више незгода, непажљивих возача и оних који не умеју да возе. Недавно је један манијак (не, не постоји блажа реч) изашао из кафане у пола ноћи и на ибарској магистралу, у претицању, директно ударио у возило из супротног смера. Изгубио је живот а са собом је у неповрат повео још троје невиних људи из другог возила. Комшије су новинарима након догађаја изјавили како је возња била његов „вентил, начин да се испразни кад га притисну муке и обавезе". Овај закон би то требало да спречи. На улицама су сви, и они нови возачи, и они који су искусни, и они у пролазу, и они којима је возња посао. Овај закон би требало да спречи оне момке са улице који су иначе фини, само су некад нервозни па возњу користе за пражњење и играње туђим животима. Правда за све.

Што се тиче недавних догађаја у околини Новог Сада, уколико се заиста све одиграло како су незванични извори наводили у новинама (званично саопштење је штуро), онда ту стварно нешто није у реду. Пре свега, није нормално да разбојничка банда неометано пређе педесетак километара без заустављања, и без саобраћајаца на путу, уколико је полиција унапред имала намеру да их заустави. Није логично да се полицијска заседа прави након моста, и то тек након прве раскрснице, на само једном од могућих путева бекства, уколико је таква заседа уопште постојала. Чудно је да су пљачкаши такву блокаду избегли, вратили се назад и укључили се на аутопут. И најчудније је то што се, од толико полицајаца који нису успели да од Зрењанина зауставе возило, очекивало да један полицајац на мотору заустави и разоружа опасну банду. Зар није постојао неки пропис, неко правило по којем то не може да се ради? Зар више не важи оно да су „људи наше највеће богатство"? Па и ако је он био храбар и превише сигуран, зар није неко морао јасно и експлицитно да му нареди да на прилази наоружаној групи док не пристигне појачање? Нису они имали где да побегну, није Србија толико велика. Зар је један човек морао да завршава посао читаве полиције? Правда за све.

Ако домаћа полиција не уме да обави посао који се од ње захтева, уколико је обучена једино за безбедно хватање ситних криминалаца и превараната, нека онда позове неког у помоћ, да их научи. Ако власт може да сарађује са Хагом, злочиначком организацијом познатом као НАТО, па и Хавијером Соланом, може ваљда да позове искусније колеге са запада у помоћ. У времену кризе која долази вероватно неће бити мање криминала.